

[GÜNCEL]

devlet özür dilemeli

NECDET İLERİ

“Özür dilemek” Türkçede “1.Özrünü ileri sürerek bir işi yapmayı istememek, bir işten başışlanmasını istemek. 2.Yaptığı bir yanlıştan ötürü başışlanmasını istemek” anlamlarına geliyor. Bu sözlük bilgisinden de anlaşılacağı gibi, “özür dilemek” yapılan bir kusurun muhatabından başışlanmasını istemektir. Burada kusuru yapan ile kusura muhatap olan iki taraf vardır. Bunun dışında başkaları için özür dilemek söz konusudur ki, bu genellikle yüzyüze gelmekten, yani yüzleşmekten korkan birileri adına yapılan özür dileme seromonisidir.

Bu bakımdan “özür diliyorum” kampanyası bu işte hiçbir şekilde kusuru olmayanlar tarafından yapılan bir özür dileme şeklidir. Özür dileme metninin içeriğindeki belirsizlik ve hedefsizlik bir yana, burada kusuru yapanı sahiplenme ve onun bu özü kabul etmemesine rağmen onun adına, yani “devlet adına” yapılan bir özür dilemedir.

Eğer sorun bir özür dileme ile halledilebilecek kadar basit olsa, sadece Ermenilerden değil, Kürtlerden, Rumlardan, Süryanilerden, Çerkezlerden, Araplardan vb. Anadolu ve Mezopotamya’da yaşayan tüm azınlık milliyetlerinden özür dilemek gerekmez mi? Dahası dilleri, kültürleri, tarihleri, milliyetleri vb. her şeyleri inkar edilen Kürtlerden özür dilemek yeterli bir refleks olabilir mi?

Bir baskı, terör ve katliam kimler tarafından yapılmışsa özür dilemesi gereken de odur. Yüzyıllarca birlikte yaşayan halkları birbirine karşı düşman eden kim? Halkları birbirine düşman edenler ve gerektiğinde kırıdınlar egemenlerdir. Egemenler kendi çıkarları doğrultusunda halklar arasında suni düşmanlıklar yaratır. Bunu yaparken halklar arasındaki dinsel, kültürel, etnik vb. farklılıklardan yararlanır. Osmanlı Devleti’nde buna “iti ite kırıdınmak” denilmiştir.

Osmanlı İmparatorluğu’nda toplumsal ve siyasal karışıklıkların çıktığı her dönemde devletin yüceltilmesi, Devlet-i Ali’nin çıkarları adına padişahın kardeşleri dahil her başın kesilmesi; imparatorluğun sınırları içinde yaşayan Türkler dahil diğer bütün halkların tehcire ve kıyımlara uğraması vb. uygulamalar her zaman doğal sayılmıştır.

Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu’nda siyaset için her şey meşru sayılırdı. Siyasette her türlü hile; yani düzen, dolap, oyun, entrika geçerliydi. Bu yüzden son derece gelişmiş komplocu yöntemler uygulanır; daima güçlü olan zayıfları ezer, baskı altına alır ve yönetirdi. Bu nedenle Osmanlıda keyfi ölüm cezalarına “siyaseten katil” deniliyordu.

Hrant Dink’in cenazesinde 200 bin kişi “Hepimiz Ermeniyiz” diyerek önemli bir mesajı vermiş-

ti. Bu mesaj şimdi açılan kampanyadan daha önemliydi. Çünkü hem bir acıya ortak olunduğu gösterilmiş ve hem de devletin bir komplosu protesto edilmişti. Ama bu hareketin devamı gelmedi, daha doğrusu gelemedi. O gün sokağa dökülenler birkaç gün sonra gelişen ve Kürt sorununun çözümsüzlüğünden kaynaklanan olaylara karşı benzer bir tepki gösteremedi. Aynı kitlenin benzer bir mesajı Kürtler için (belki de Rumlar, Çerkezler ve Süryaniler için de) vermesi tüm beklentilere karşın gerçekleşmedi.

Bu tür sorunlar konusunda eğer özür dilyenecekse, bunu devlet yapmalı, hükümet yapmalı. Daha doğrusu o anda devleti ve hükümeti temsil eden kurumlar ve kişiler bunu devlet adına yapmalı. Bunu, kendi elini sıkmayan komutanlara karşı tepkili olan, fakat meclisteki Kürt milletvekillerinin elini sıkmayarak benzer tutum gösteren Cumhurbaşkanı Gül ve Başbakan Erdoğan yapmalı.

1915 yılında Ermenilerin kıyımı konusunda neden devlet özür dilemeli? Çünkü Türkiye Cumhuriyeti devleti Osmanlı Devleti’nin yerine ikame edildi. Osmanlı’nın her şeyi; ekonomik, siyasal, yönetsel, sosyal, askeri, mali, dinsel, etnik, kültürel vb. mirası TC tarafından devralındı ve bu miras büyük bir istekle sahiplenildi. Cumhuriyetin kuruluşunda Osmanlı İmparatorluğu’nun hiçbir şeyi reddedilmedi ve geleneksel bir mirasçı gibi davranıldı. Bu tutum M.Kemal tarafından birçok kez tekrarlandı.

Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından, Osmanlı döneminde yapılan Ermeni kıyımı da, Kürtlerin kıyımı da, Süryanilerin kıyımı da, Osmanlı devletinin borçları da velhasıl her şeyi sahiplenildi. Yani, Cumhuriyetin kuruluşu sırasında “ben yeni bir devletim, eski devletin yaptıkları beni ilgilendirmez” filan denilmedi. Egemen ulus

ve devlet refleksiyle bilinçli olarak böyle bir tutum gösterilmedi.

Hala Sevr Sendromu’nun devam etmesi, Lozan antlaşmasının bazı maddelerinin yeniden yeniden yorumlanmaya çalışılması, egemen ulus ve devlet şovenizminin devam etmesi bundandır.

Üstelik devletin özür dilemesi, yüzleşmesi gereken o kadar çok şey var ki. Hangi biri için özür dilyenecek?

Daha gerilere gitmeden Cumhuriyet dönemi-ne bakalım: İstiklal Mahkemeleri’nin yaptığı binlerce idam konusunda kim özür dilyecek. Kürtlerin imha, iskan ve kıyımı konusunda kim özür dilyecek? Varlık Vergileri konusunda kim özür dilyecek? Daha yakın günlere gelelim: Kahramanmaraş, Sivas, Gazi Mahallesi, Bir Mayıs gibi katliamlar konusunda kim özür dilyecek? Bütün bunlar için kimden, ne için özür dilyenecek?

Bunlar esas olarak devlet ve toplum olarak yüzleşmemiz gereken şeyler. Bu tür kıyımları devlet yaptı ve yapmaya devam ediyor. Geçmişte yapılanların bir kısmı devletin çatlaklarından (Sursuluk, Şemdinli, Ergenekon vb.) ortaya çıktı ve zaman içinde çıkmaya devam edecek. Burada sorulması gereken soru şudur: Devlet bunları neden ve kimin için yapıyor? Bu sorunun yanıtı aynı zamanda bu devletin niteliğini ve kimin devleti olduğunu gösterir.

Bu nedenle devlet adına özür dilemek yerine, devleti yaptıklarıyla yüzleşmeye zorlamak daha doğru bir tutumdur. Kuşkusuz devletin yaptığı kıyımlar toplumun vicdanında derin yaralar açabilir. Ancak özür dilyerek “vicdan azabından” kurtulmak yerine, siyasal ve toplumsal mücadelenin bu yöne doğru çekilmesi sorunun çözüm yollarına götürür. Bu da, egemen ulus ve devlet şovenizmine, ırkçılığa, militarizme karşı mücadelenin yükseltilmesi anlamına gelir.